

STOK KON + BRAV<u>erman</u>

HALACHA **SYMPOSIUM**

SPECIAL LEGAL HOLIDAY PROGRAM

DECEMBER 25 & JANUARY 1

INTEGRITY IN BUSINESS AND PERSONAL RELATIONSHIPS

HALACHA SYMPOSIUM DAY 2: JANUARY 1

SHIUR BY:

HARAV DOV KAHAN

Av Beis Din Maysharim of Lakewood, Rav Khal Rayim Ahuvim and Chaver Beis Din Tzedek U'mishpot of Brooklyn

ON THE TOPIC OF:

EMPLOYER & EMPLOYEE COMMITMENT HIRING, FIRING AND QUITTING

SCHEDULE

9:15 - COFFEE BAR AND BREAKFAST 9:45 - LEARN THE SOURCES FOR THE SHIUR 10:30 - SHIUR GIVEN BY HARAV KAHAN SHLIT"A

AT THE **TOBY LEVY KOLLEL BUILDING** 990 NE 175TH ST. NORTH MIAMI BEACH, FL 33162

ATTENTION ATTORNEYS this program will provide **CLE** credits

THIS PROGRAM IS PART OF THE BUSINESS HALACHA AWARENESS INITIATIVE A project of the North Miami Beach Kollel & The Law offices of Stok. Kon & Braverman

TO BECOME A SPONSOR OF THIS PROGRAM OR THE INITIATIVE PLEASE CONTACT YPARSONS@KZMNMB.ORG

The Shiurim will be live streamed on the kollel's website, shiurim.kzmnmb.org

THE SYMPOSIUM HAS BEEN DEDICATED לע״נ פרץ ע״ה בן אלתר אליעזר | PERETZ LAINE BY HIS FRIENDS AT THE LAW OFFICE OF STOK KON & BRAVERMAN

THIS GUIDE IS BROUGHT TO YOU BY

The Business Halacha Awareness Initiative is a joint project of the North Miami Beach Kollel and the Law Offices of Stok, Kon & Braverman, with the mission to promote better awareness and expert handling of business-related financial issues in both the halachic and legal realms.

To this end, we have created a chabura of local Talmidei Chachomim to learn the halachos of Choshen Mishpat, as well as a schedule of seminars and programs to better educate the community in business halacha topics. We thank Beis Din Maysharim of Lakewood, NJ for overseeing the project.

ABOUT THE NORTH MIAMI BEACH KOLLEL

The North Miami Beach Kollel has been servicing the local Jewish Community since 2006. The mission of the Kollel is to create a vibrant Makom Torah, a place where there is constant study of Torah, in the heart of the North Miami Beach Community, providing unlimited learning opportunities to all members of the community. In addition to the high-level Torah Study of the Kollel staff, they also deliver over 70 shiurim weekly throughout the region.

The Kollel has played a central role in the growth of Torah in NMB and its development as a strong Torah center in South Florida. The Kollel, through the many Torah classes which are given by its faculty in neighboring communities, has also served as a central figure in the spreading of Torah in other communities such as Aventura, Aventura Lakes, Bal Harbour and Hollywood.

ABOUT OUR PARTNER

Stok, Kon & Braverman is a full-service law firm whose areas of practice focus on complex commercial litigation, real estate, appeals, partnership disputes, family law, immigration, guardianships and probate. The attorneys at the firm always bear their clients' burdens for them, which allows these corporate leaders the time and attention to focus on building their businesses instead of getting bogged down in legal quandaries. Together with its joint efforts with local and nationwide rabbanim and dayanim, the firm can help advise on how Halacha and secular law collide with respect to virtually all aspects of their clients' economic dealings.

Robert A. Stok, Esq. the managing principal of the firm, became an attorney after a successful career on Wall Street working as an investment banker and a trader for prominent financial institutions. In addition to his law practice as a commercial litigator and transactional lawyer, Mr. Stok has developed real estate projects and has established a variety of successful businesses ventures. Therefore, Mr. Stok brings a unique perspective to the practice of law due to the combination of his in-depth real-world experience together with his highly homed legal skills.

Joshua R. Kon, Esq. serves as a principal of the firm and is an experienced legal practitioner and business owner. This gives him a unique appreciation and understanding of his clients' business problems, having experienced them firsthand. For more about the firm and Josh, please visit www.stoklaw.com.

שיעור בענין שכירת פועלים

ירחי כלה

Kollel Zichron Michel of North Miami Beach

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

דאמר מגורשת היה לך ללמוד לפי דבריו שיאמר בהגעת הגט לידו או לידה דליהוי גירושין או אדיצורא דידיה סמיך או אדיצורא דידה

מסורת הש"ם טם הופפות

1

הגהות הגר"א

(a) [2] [8] מפרש להשקות השדה: [ד] רש״י ד״ה הא [ד] רש״י ד״ה הא דסיירא. והוליך כו׳, בידו למשות:

הגהות וציונים

b] ברי״ף ובחלק מהכת״י ואמרו לו, מהכתי" ואמרו זו, ברא"ש ובחלק מהכת"י אומרים זו אי שובהלק מאלו ואין לו: נ] פי מיטרא שאין יכולין לחרוש (גליון): ג] יש לבורים וביין ורשישוי לחרוש (גליוז): ב] יש להוסיף ביו' (רש"ש): ד'צ"ל גבי (רש"ש): ורש"ש, וכיה בכת"ט: ס) נדציל תנאין ס) ביא שמא (גליוז): ז'סיא שמא ירדו ז'סיא שמא ירדו ס] נדציל שמצאו: נרצ״ל

בתורת שליח לקבלה כדברי האשה והבעל עלמו גירש ואי הוה אמר רב נחמן עלה כשיגיע גט לידה מגורשת ולא בקבלת השליח יש ללמוד דאדיצורא דידיה סמיך ומהימנת לי דהכי אמרה קאמר ליה ועשאו שליח להולכה והשליח נתרצה להיעקר נהונכה והשניח נתרנה נהיעתר שדע. ניצ שקל מייני מתורת שליחות של אשה לקצלה וגן שם דריפקא נדפם ונעשה שליח לבעל לגרש והרי עשה ב גדיון פי׳ החרוש שליחותו והגיעה לידה: אלא התם. דשמעת ליה דאמר אינה מגורשת אין לך ללמוד מדרב נחמן דאדיבורא לך ללמוד מדרב נחמן דחדיצורח ידד וימוניים מפיש דידיה סמיך וחין כחן שליחות כדחמרת שהנעייה מיקר נעלמו דחיי מתכני שחי כחן שליחות כדחמרת שהנעייה מיקר נעלמו דא״נ אמרינן דאדיבורא דידה סמיך דאף הבעל עשאו שליח להולכה כדברי האשה אין כאן שליחות שהרי השליח לא נתרלה דהא עקר ליה לשליחותיה לגמרי דאמר ליה שליח לקבלה איפשי להעשות שלא אטרח להגיע לידה אצל שליח להולכה לטרוח ולהגיע לידה אי איפשי להעשות הלכך אפי׳ נמלך והגיעו אללה אין זה שליח שניתן לגירושין שכשקבלו לה קבלו על מנת כן ואי קשיא הא אמרינן גביה דהיא איפכא היכא דהיא אמרה התקבל והוא אמר לבעל אשתך אמרה הצא והוא אמר הילך כמה שאמרה דאי הוה אמר עלה משיגיע גט לידו מגורשת הוה שמעינן דאדיבורא דידה סמיך ומסרו לו על מנת קבלה ולא קשיא לן הא שליח עקר לשליחותיה ולא נתרצה הוא בשליחות קבלה איכא למימר דאי הוה אמר רב נחמן הכי הוה קמ"ל דהאי לאו עקירה הוא דהא מתרלה להיות שליח להולכה כל שכן דמתרצה בשליחות קבלה שהקבלה בכלל הולכה לענין הטורח: ואי בעית אימא כו׳. אשינויא דריש פירקא קאי: המעו קרי ליה. וזה את זה דקתני במתני׳ בפועלים ובעל הבית נמי קאמר ולא בראטעו פועלים אהדדי: דתניא. דגבי פועלים ובעל הבית נמי קרי להו הטעו: אין להן זה על זה אלא תרעומת. דאמר להן תשכירו עלמכם לאחרים ואינהו נמי אמרו ליה כי

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא יהתקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גימי והוא אומר הילך כמו שאמרה ואמר ר״נ אמר רבה בר אבוה אמר רב משיגיע גמ לידו מגורשת אלמא דאדיבורא דידה קא סמיך אי נמי ימשהגיע גם לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידיה קא סמיך אלא התם ימשום דעקר שליח לשליחותי לגמרי רא״ל שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא איבעית אימא האי תנא חזרו נמי המעו קרי ליה דתניא השוכר את האומנין והמעו את בעל הבית או בעל הבית המעה אותן אין להם זה על זה אלא תרעומת הבמה דברים אמורים שלא הלכו אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה פועלין ומצאו שדה כשהיא לחה גותן להן שכרן משלם

דאגר אבל אינו דומה הבא מעון לבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובמל יבד״א שלא התחילו במלאכה אבל התחילו במלאכה שמין להן מה שעשו כיצר קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו חציה והניחו חציה בגד לארוג בשני סלעים ארגו חציו והניחו חציו שמין להן את מה שעשו היה יפה ששה דינרים נותן להן סלע או יגמרו מלאכתן וימלו שני סלעים ואם נאן סלע נותן להם סלע ר' דוסא אומר ישמין להן מה שעתיד להעשות היה יפה ששה דינרים נותן להם שקל או יגמרו מלאכתן וימלו שני סלעים ואם ניו סלע נותן להם סלע "במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או ממען כיצד ממען מאומר להן סלע קצצתי לכם באו ומלו שתים י ועד כמה שוכר עליהן עד ארבעים וחמשים זוז 'במה דברים אמורים בזמן (* שאין שם פועלים לשכור אבל יש שם פועלים לשכור ואמרי צא ושכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת תני תנא קמיה דרב נותן להם שכרן משלם אמר ליה חביבי אמר אילו אנא הואי לא הוה יהיבנא להן אלא יכפועל במל ואת אמרת נותן להם שכרן משלם והא עלה קתני 7אינו דומה הבא מעון להבא ריקן עושה מלאכה ליושב ובמל לא סיימוה קמיה איכא דאמרי סיימוה קמיה והכי קאמר חביבי אמר אי הואי אנא לא הוה יהיבנא ליה כלל ואת אמרת כפועל במל אלא קשיא הך לע קשיא "הא דסיירא לארעיה מדאורתא הא דלא סיירא לארעיה מאורתא כי הא דאמר רבא יהאי מאן דאגר אגירי לרפקאי ואתא מטרא ומלייה מיא אי סיירא לארעיה מאורתא פסידא

הדרי צהו אז ושכור אחרים ומיהו תרעומת איכא שיהו אריכים לחזר זה אחר פועלים וזה אחר שוכרים וחציעת ממון ליכא דהא דברים בעלמא נינהו: בד"א. דאין להם עליו ממון אם חוזר הוא: בשדא הדבו. למקום המלאכה וצבקר אמר להן חוזרני צי: אבד אם האכו. אצל המלאכה כגון אם חמרים הן ששכרן להציא לו תצואה ממקום אחר והלכו ולא מנאו או אם פועלים הם ששכרם לעדור שדהו והלכו ומלאו שדה שהיא לחה במים ואינה ראויה לעידור: גותן דהם שברן. של כל היום משלם כפי הראוי להם וכדמפרש ואיל: אבל אינו דומה הבא מעון להבא ריקם. ואומדים את החמרים כמה אדם רולה לפחות משכרו של אותה הדרך לנא ריקם מלנא טעון: עישה מדאכה דיושב ובמד. ואומדין את הפועלים כמה אדם רוצה ליטול שכרו פחות ולישב בטל מלעדור כל היום וליטול כך וכך: בריא שלא התחילו במלאכה. ארישא קאי ועד השתא פריש מילי דעכירות והשתא פריש מילי דקבלנות: בר״א. דהיכא דחורו צהן או הוא חזר אין להם אלא תרעומת בזמן שלא התחילו במלאכה: אבל התחילו במלאכה. יש דין אחר ביניהם מהו הדין שמין להן מה שעשו לפי התנאי ויקבלו כפי חשבון שעשו: ארגו חציה. ומגיע לשכרן סלע לפי מנאס: היה יפה ו׳ דיגרים. שאס היה צא לשכור שכיר לחליה אינו מוצא בפחות מששה דינרים ונמצא נססד בעל הבית במה שעתיד להעשות אפ״ה אין הולכין אחר העתיד להעשות אלא שמין להן את מה שעשו לפי חשצון תנאוי ונותן להם סלע דלית ליה להאי תנא הא דתנן צמתניתין" כל החוור צו ידו על התחתונה: ואם םדע. ואם אין יפה אלא סלע דנמצאין פועלין לעשות חציה השני בסלע: נותן דהן. במה שעשו סלע ולהמן (דף עו.) פריך פשיטא: שמין דהן העתיד דהעשות. רבי דוסא סבירא ליה כתנא דידן דאמר הסוור צו ידו על התתחונה ויעכב שכר מה שעשו כדי לשכור פועלים ולגמור כפי תנאי הראשון: היה יפה. העתיד להעשות ו׳ דינרים: גותן דהן שקד. כדי שתהא נגמרת בשני סלעים: ואם םאנ גותן דהם מדע. לקמן^{ה)} פריך פשיטא: בד״א. דאין החוזר נפסד אלא לפי חשנון לר׳ דוסא ולרננן מקבלין צמה שעשו: בדבר שאינו אבוד. ואע"ג דאין פועלים מנויין עכשיו כדמוקי ליה בסיפא שאינו מולא לשכור ימתין עד שימלא הואיל ודבר שאינו אביד הוא: אבל בדבר שהוא אבוד. אם ימתין ואינו מולא לשכור נכדי שכר פועלים אפילו לפי היוקר שנתייקרו: שוכר. פועלים אחרים עליהן ציותר מכדי שכרן: או מטען. לאלו: במה דברים אמורים. דשוכר עליהן בשאינו מולא לשכור: תני תנא. בההיא דלעיל הלכו חמרים ולם מלמו כו׳: הביבי אמר. דודי ר׳ חייה": אי אנא הואי. שי שני העוכר לה הוה יהיננה כו׳: והא עדה קתני. נמי דכפועל בעל הוא דשקלו: לא פיימוה קמיה. לא סיימו סוף הברייתא לפניו: לא הוה יהיבנא כלל. דמולייהו גרס ואינהו נמי הוה להו לאסוקי אדעמייהו שלא" ימנאו שדה לחה: הא דביירא לארעא מאורתא. ^{ודו} והוליך הפועלים שם וראוה ולא הצינו שהיא לחה או שירדו" גשמים צלילה לית להו כלל דהא חזו אינהו גופייהו ועל מנת כן נשתכרו לו והרי לא יכולין ולא היה להן לילך צבקר: דא סיירוה מאורתא. עליו היה לתת לב לדבר ולהודיעם אם תמלאו שדה לתה לא אתן לכם כלום ויהיב להו כפועל בטל: פסידא

עין משפט נר כזצוה ש שבורי יבא במיי פזי מסלי הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיפי ואשתך אמרה הבא לי גיפי^{נן} ואמר רב נחמן כוי. כלומר ועלה שמעת לכי נתמן 6) ולקמן שם, 3) לייל יני הישיי סלי יכסוג באור הואבר בין 11 ביו בינה שלמה ברווה ביו ליהי לירה עורואו לי לדטורל דודות מחור לו לדטורל דעה ("ג"ג 4) ש" 7) פסוזים עשין כ מוש״ע אה״ע סי׳

עו:

ע"י טורח וכי מפליג בסמוך בין לא

הלכו החמרים להלכו ומלאו שדה

לחה הוה מצי לפלוגי אף בלא הלכו

צו אחר שלא מלאו יו עוד להשתכר

אלא אורחא דמילתא נקט דבהלכו

לה שכיח שימנהו עוד להשתכר והם

לא הלכו מסתמא כשבא לחזור חוזר

מיד בעוד שימנא" להשתכר:

סמיך כיצד אמר רב נחמן אם משיגיע גט לידו דשליח מגורשת יש ללמוד דאדיטרא דידה סמיך ולא לו האמין ונתרנה למסרו לו קמ סעיף ט: "ג ג מיי׳ שס: ד ה מיי׳ פ״ט מהל׳ שכירות הל׳ ד סמג עשין פט טוש״ע ה״מ סי׳ אין להם זה על זה אלא תרעומת. קשה לר״י דהל קי״ל כר״מ שלג סעיף א: מו וזמיי שם טוש״ע שם סעיף ד: שו ח מיי שם ועיין נהשגות ונמגיד משנה דדאין דינא דגרמי בהגוזל קמא (ב״ק דף ק.) א״כ אמאי לא יתן להם כפועל בטל כיון שעל ידו נתבטלו טוש״ע שם סעיף ה: י מיי׳ שם טוש״ע שם אותו היום וי״ל דמיירי שכשחוזר צו סעיף ז: יח כל מינמיי׳ שס עוד ימלאו להשתכר ומכל מקום יש :ה קעיף א: טוש״ע שם פעיף עליו תרעומת שעתה לא ימלאו אלא

ליקומי רש״י

אי איתמר איפכא כלל בין יכולין עוד להשתכר בין חוזר התקבל לי גימי. אמרה ליה היא והוא אמר לנעל אשתך אמרה הגא לי גיטי ובעל אמר ליה הילך כמה שאמרה איכא למיפשט געיין מדרב נחמן דאי אמר רי אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידו מגורשת איכא למיפשט דאדיצורא דידה סמיך ולא הימניה אלא חלה רדנותה ומתריה ניהליה בתורת קבלה. אי פשטינן במי. פשטינן מינה דאדיבורא דידיה סמיך והימניה דהכי אמרה ומסריה לידיה בתורת הולכה. דאמר רו .E.T. 858 דאמר רב נחמן אינה מגורשת ליכא למיפשט דטעמא משום דסמך אדיבוריה דשליח הוא דאי נמי אדיטרא דידה סמיך ושויה שלית להולכה אשמועינן רב נחמן דשליח אשמועינן רב נחמן דשליח גופיה לאו בתורת הכי קבליה דלא ניתא ליה טירתה דהולכה ועקריה לשליחותיה ואמר לקבלה אפשי להיות שליח להולכה אי אפשי להיות הלכך אי נמי אמליך ואמטייה ניהלה לאו גיטא הוא דמעיקרא לא קיבל עליו להיוה שליח לבעל להוליך [גיטין סג.]. תני תנא קמיה. להך מתניתין דקתני וסנהדרין פר.ן. תנא אמד היה שונה מותה לפניו [חולין סד:]. חביבי. רג גר מחוה וגר מתחיה דרצי תייא הוה אייבו אביו של רב אמיו של רבי חייא היה מן האב כדאמרינן בפ״ק דסנהדרין (דף ה.) אייבו וחנא ושילא ומרחא ורצי מייא כולהו בני דר׳ אמא מכפרי הוו ואימא שהימה אמו של רב אחוחו של רבי מיית היתה מן החס [פסחים ה.]. לא הוה יהיבנא, לא הייתי נותן [ע״פ ברכות לח. ולעיל ב:]. לרפקא. לעדור [ע״פ תענית כג. ועודן. ממרא. מטל וסנהדרין קיג.].

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

עז. עין משפט נר מצוה

עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ ונגיטין פ״ז דף קפ]: ב ב מיי׳ שם טוש״ע שם

סעיף א: כאגדהמיי׳ שם הלכהו סמו. שם טוש״ע ח״מ סי׳ שלה סעיף א:

כב וזטוס״ע ס״מ סי׳

- :1

- :1 כן במיי שם הלכה ד סמג
- שם טוש״ע מ״מ סיי שלג סעיף ד:
- כז ב מיי׳ שם טוש״ע שם קעיף ה:

הגהות וציונים

אותה העיר יודעים מנהג הנהר, הרב המגיד (גליון): ל] פי׳ הרמב״ם חופרי אדמה (גליון): ג] [צ״ל מואגרייכו. יעב״ץ] (גליון): **7]** צ״ל (רש״ל) וכן משמע מפירש״י (מהר״ם שי״ף), וכעי״ז בכת״י: ק] צ״ל וכני בכור בכור איד בציר מהו דתימא א"ל בציר זוזא וכר (מהר״ם): ו] נדצ״ל ולא (באח״מ, וכ״ה באו״ז): 1] נדצ״ל (באה״מ, וכ״ה באו״ז): 1] נדצ״ל דאלו (באה״מ): באה״מ): באה״מ): ס] נדצ״ל וכשפסק (באה״מ): מי ען נראה (באה״מ): להוסיף רק (באה״מ): ין נרצ״ל אפישר (רש״ש, וכ״ה בכת״י): (דש״ש, וכ״ה בכת״י): ל] צ״ל תילתא (ב״ש, וכ״ה בכת״י): ל] כ״י לידע:

הכא דהלכה כרצא דליכא מאן דפליג ותימה דאמר צמי אתי מטרא אמר רב יוסף הא לא דלה רבה אמר הא לא אלטריך ומפרש טעמא דרצה משום דמשמיא רחימי עליה ומוכח התם דהלכה כרצה וי״ל דדוקא בארים שיורד כג חמטשיע שם פעיף לקרקע באריסות נותן לו השליש אפילו אתי מיטרא מספק דשמא לא כדי בטושיע שם סעיף אתי כמו שאר אריסי דשקלי ריבעא בה דמטוש״ע שם סעיף אפי׳ אתי מיטרא ולא ינטרך לדלות תלתא אבל הכא פועלים שאינם אריסין אלא נותן להם שכירות על המלאכה אפי׳ התחילו במלאכה אין להם ליטול אלא לפי מה שעשו כיון דלא נחתי לארעא להיות בחוקת אריסין: ואתא מימרא בלילה פסידא דפועלים. לספריס דגרסי הן פי שהפועלים בני בליליא ל"ל דמיירי בסיירא לארעיה דבלא סייר לא הוי פסידא דפועלים כדאמר רצא בההוא דלעיל ואלטריך הך דהכא לאשמועינן דבאתי נהרא שטידה דבעה"צ (מ) לאע"ג דקוירו לא צריון דינא דקוירא דקוירא דו לארעה דעריא דוויא לארעה דעיל נההיה דריפקה לה שייך אינהו גביה זוזא להשמועינן נהחה נהרת דקין רגילות בעיקרא בהו והימא על די ודיל ביר הידיל הרכב לאין רגילות בעיקרא בהו והימא על ידי גידול נהר דתיתמלי ארעא מיא שלא תהא ראויה לריפקא בשביל כד ומההוא דדוולא דהכא אפילו הוה מפליג בין סיירא ללא סיירא לא הוה שמעינן מינה ההיא דריפקא דה"א דגני ריפקא אפילו סיירא לא (באה"מ): הוי פסידא דפועלים דלא היה להם לידע דתיתמלי מיא כ״כ ע״י מיטרא שלא יוכלו לרפוק צה אצל הוא מכיר קרקעו שהמטר מונעה מריפקא ולא היה לו בבקר להוליכן שם ועי״ל דהכא גבי דוולא אפי׳ לא סיירא הוי פסידה דפועלים ולהכי לה מפליג צה בין סיירא ללא סיירא כצאידך דהתם אי לא סיירא לא הוי פסידא דפועלים לפי שהפועלים אין להם לידע שהמטר ימנע קרקעו מריפקא אבל בדוולא רוב השדות מתמלאות בהם יאורים על ידי המטר ולא היה לו ליראלו יותר מפועלים ולא פשע במה (ג) שהוליכם שם: ופסק נהרא בפלגא דיומא. הכא נקט פלגא דיומא משום דנפלגא דיומא עניד דפסיק טפי על ידי שדולין ממנו להשקות השדום על ידי דבסיק פסידא השדום גני ואתא נהרא דלעיל לא

מפליג בין רגיל למיתי ללא רגיל דסתמא עביד למיתי שלכך יש בו חריצין להוליך המים בכל השדה ולא מפליג בין בני ההוא מתא לבני מתא אחריתי דאפילו איתנהו בההוא מתא הוי פסידא דבעה״ב דאין להס לידע ענין שדהו אם גא מן הנהר לתוכה אצל אם פסק הנהר יודעין

כל בני העיר: יך פועל על העליונה. כלומר אינה על התחתונה כדקאמר 37

ל) עי תוסי לקמן עט. פסידא דפועלים. געמיס עירדו הפסד פועליס הולז דלל^{0 ו}יהיצ להו **דאור** אגורי דדוולא ואתא ממרא פסידא דפועלים. מעמע ימ א מיי פיע מהלי הים דהלכה כרול לוגים תולו הגיע באחר להו ווולמין וכתי דא תוירא המודא הרווד היה להלכה כרול לוגים תולו בתלי וממר ב מידי דאמר להו מזלייכו גרס: לא מיירא מאורתא פסידא דבעל הבית. דאמרי ליה מי יימר דאדעתא דההוא ארעא אגרתן: שאחזו (גיטין דף עד: ושם ד״ה רנה) ההוא דאמר ליה לאריסיה שלדסעיף בורי אלפס לא דרוודא. להשקות שדות: ואתא משרא. והשקה אותה ואינה לריכה כ״ע דלו תלתא ושקלי ריצעא ואת דלי ארצעה ושקול תלתא^ם לקוף לדוולה: אתא נהרא. גדל הנהר

פסידא דפועלים לא סיירא לארעיה מאורתא ועלה ונכנס בחרילין העשויין בשדה ומהן היא שותה ואינה לריכה לדוולא: פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל במל פסידא דבעל הבית. דפועלים אינן ואמר רבא *האי מאן דאוגיר אגורי לדוולא יודעין במנהג שדהו שיהא נהר ואתא מטרא פסידא דפועלים אתא נהרא עולה להשקותו אך הוא היה יודע: פסידא דבעל הבית ויהיב להו כפועל במל (נ) בא״ד ולא פשע נמה ופסיק נהרא. שממנו משקין: ואמר רבא יהאי מאן דאוגיר אגורי לדוולא אכלושי דמחוזא. במחוזה שהוה עירו ופסק נהרא בפלגא דיומא אי לא עביד של רבא היו בני אדם הרגילים לשאת רפסיק אי רפועלים עביד רפסיק אי משאות תמיד וכשיושבין בטלים קשה בני מתא מו פסידא דפועלים לאו בני מתא להן: יד פועל על העליונה. ואפילו [א] גמי (יהיב להו) הוא חוזר צו ליכול לחזור צו כדכתיצ פסידא דבעל הבית ואמר רבא יהאי מאן (ויקרא כה) כי עבדי הם ולא עבדים דאגר אגורי לעבידתא ושלים עבידתא לעבדים ומהכא יליף לה " בפ״ק בפלגא דיומא אי אית ליה עבידתא דניחא דקדושין (דף כנ:): פשישא. דכי מינה ^{וא} יהיב להו א״נ דכותה מפקד להו גמרי שני סלעים הוא דשקלי: דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן דאייקר עבידתא. הוקרו פועליס: משלם אמאי דוליתיב להו כפועל במל כי ואימרו. לשון הפרש ונזור אסור קאמר רבא באכלושי⊴ דמחוזא דאי לא עבדי הקאמר מת ע"ל תוס׳ ד״ה והל: ומתרחק מן הדבר ובלשון המקרא דומה לו כעת במרום תמריא (איוב לט): חלשי אמר מר שמין להם את מה שעשו פייפינהו. הרצה תחנוניס: מהו כיצד היה יפה ששה דינרים נותז להם סלע דתימא. כיון דיד פועל על העליונה: קא סברי רבגן יד פועל על העליונה: או פשימא. דחס קלע יפה מה שעשו יגמרו מלאכתן וימלו שני סלעים: פשימא נותן להם סלע אלא מה יתן: דא לא צריכא ידאייקר עבידתא ואימרו פועלים צריכא דזל עבידתא מעיקרא. כשטכרן ואזל בעל הבית ופייסינהו מהו דתימא מצו היו פועלין בזול: ואגרינהו במפי זוזא, ואלו" לא רצו להשתכר כשאר אמרי ליה כי מפייסינן אדעתא דמפת לן אאגרא יקמ״ל דאמר להו אדעתא דמרחנא פועלים והוסיף להם זוז כשפסק דלהן סלע על חציה לא היה ראוי אלא לכו באכילה ושתיה: סלע נותן להם סלע: לקלע תקר דינר: והשתא אייקר פשיטא לא צריכא דזל עבידתא מעיקרא עבידתא. וקס נטפי זוול ששאר ואגרינהו במפי זוזא ו=ו ולסוף אייקר עבידתא פועלים יטלו עליו קלע: מהו דתימא. וקם במפי זוזא מהו דתימא אמרי ליה מפי הואיל ולרצנן יד פועל על העליונה זוזא אמרת לן מפי זוזא הב לן "קמ"ל דאמר מצי המרי ליה כו׳: דא קים דכו. להו כי אמרי לכו מפי זוזא דלא הוה קים לכו לא הייתם יודעים שתהיו ראויין ליטול קלע ואני צכך היה אפשי לשכור השתא קים לכו: רבי דוםא אומר שמין וראיתי בדעתכם שלא תתרנו בפחות להן את מה שעתיד להיעשות היה יפה מסלע ואמרתי להוסיף זוז על שכר ששה דינרים גותן להם שקל: קסבר יד פעולה כדי ליטול סלע להשלים פועל על התחתונה: או יגמרו מלאכתן רטונכס: השתא דקים לכו. שהכל וימלו שני סלעים: פשימא לא צריכא 'דזל נוטלין סלע כרצונכם על זאת לא עבידתא ואימר בעל הבית ואזול פועלים התניתי להוסיף: מהו דתימא. הואיל ופייסוהו מהו דתימא מצי אמר להו אדעתא ואמר רצי דוסא יד פועל על דבצריתו לי מאגריים קמ״ל דאמרי ליה התחתונה טעמיה משום דתפים בעל אדעתא דעבידנן לך עבידתא שפירתא: הבית הוא והשתא כי פייסוהו פועלין מלי אמר להו וכו׳: פדע נותן דהם סלע נותן להם סלע: פשימא א״ר הונא מדע. ואם העתיד להיעשות יכול בריה דרב נתן לא צריכא דאוזילו אינהו הוא לגמרו בשכירות סלע נותן להם גביה זוזא מעיקרא ולסוף זל עבידתאיז מהו זמה שעשו סלע: לא צריכא דול דתימא בציר זוזא אמריתו לי בציר זוזא עבידתא השתא. לכך יגמור נסלע יהבינא לכו מקמ״ל דאמרי ליה כי אמרנא לך אבל בשעת התנאי היה חליה ראוי בבציר זוזא רלא הוה קים לך השתא קים לך ליותר מסלע והן כשפסקו על כולה צ׳ סלעים דחוקים היו ואוזילו גביה: אמר רב הלכה כר' דוסא ומי אמר רב הכי מהו דתימא. הואיל ולרצי דוסא יד יוהאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי פועל על התחתונה נימא להו בליר היום וכי תימא שאני ליה לרבי דוסא יבין זוזה המריתו לי בליר זוזה שהולו שכירות לקבלנות ומי שאני ליה "והתניא והרי הכל עושים חליה בסלע טלו השוכר את הפועל ולחצי היום שמע שמת אתם במה שעשיתם קלע חקר זוז: קמ"ד. דאמרי ליה כי אמרינן לך אדעתא דלא קים לך יי לעשות בסלע

מסורת הש"ם זים הופפות

קטו: לעיל י. עיי״ש בתוס׳ ״ה יכול, ג) [עיין תוס׳ קדושין יו. ד״ה חלה שלש], ד) [לעיל י. וצגא קמא קטו:], ס) לעיל יע״א.

. הנהות הב״ח

(ל) תום׳ ד״ה ולכל ראע״ג לסיילו: שלא הוליכם שס:

הגהות הגר״א

מל״מ: [ב] שם ולפוף. כ"ב בשעת עשייתן החלי:

גליון הש"ם

גמ׳ ביז שכירות לקבלגות. עיין לעיל דף

לו מת או שאחזתו חמה אם שכיר הוא נותן

וראינוך שאי אפשר^{ין} להוסיף נתרלינו אנו לסלע דהוא פחות מכדי רצי דוסא שפוחת להם מה שצריך לשכור פועלין ציוקר: שכר פעולה: השתא דקים דך. אי אפשינו נפחות מיכן שהרי

נסלע נתרצית: שכירות. שכיר יוס: שאני דיה בין שכירות דקבדנות. דגני שכירות איתא להאי טעמא דעבדי הס ולא עבדים לעבדים" אבל בקבלנות אין זה עבד אלא לעלמו ורבי דוסא בקבלנות מיירי כדקתני קיבלו קמה לקלור ודרב בשכיר יום: כותו

Harav Dov Kahan Shlit"a

חשן משפט שלג-שלד הלכות שכירות פועלים

מה) בפני שנים בר׳. נראה לפע״ד בפני שנים לאו דוקא, אלא מדברי התוספות פרק איוהו נשך וב״מן דף ס״ו סוף ע״א וד״ה ומניומין, לישנה דש"ם פ"ק דקדושין [דף ט"ז ע"א] נקט, ושם נקט בפני שנים וכ"ל הגהת אשר"י ושם מי כישן ואגודה שם ומי פיחן וכ"ל המרדכי ריש לומר דא"ל שטר אלא אותו הלשון שכתבו העדים בשטר אומר לו בע"פ פרק המקבל נסי שפייטן ופרק זה בורר נסנהדרין סיי תרציאן, וכ"כ הגהות בפניהם סגי, וכדכתבו התוס׳ שם וד״ה לימא ליהן, וה״ה אם א״ל כך מיימוני ריש פרק י״א מהלכות מכירה ואות ג׳ן ופ״ח מהלכות שכירות

[אות ג׳] ולבינו ירוחס נתיב ט״ו, ומביא ב"י עלמו פוסקים אלו לעיל סימן ר״ז סעיף כ״א, וכ״כ בשו״ע סימן ר״ז סעיף ט״ז. ונראה דמ״ש וצ״ע קאי אאע״פ שלא הקנה, ואזיל לטעמיה שכתב בב״י לעיל סימן ר״ז קוף קעיף כ״א דיש מחלוקת הפוסקים אפילו במקום דקניא אסמכמא אי בעי קנין. וולפע״ד נראה דבמלמד ושידוכין כו״ע מודו דלא בעי קנין, וכדמוכח מדברי כל הפוסקים הנ"ל דמדמי לה לאוציר ולא אעביד אשלם במיטבא ע״ש

שפתי כהז

ודוק, וכבר כתבתי בזה לעיל סימן ר״ז סעיף ט״ז [סקכ״ר] ע״ש: שהרי כן מצואר להדיא בסמ״ג עשין פ״ב דף קנ״ע סוף ע״ג, והוא

מחינפני שנים לך מעמדי משיפטור בלא מחילה

.יי)ויש אומרים אם אמר לו דרך כעם שאינו פטור.

סימן שלר

וחלה בנו

ובו ד' מעיפים

הנהר ופסק הנהר בחצי היום אם אין דרכו להפסיק

ציונים ומקורות נכ) שם דיש אומרים כן. ד״מ שם.

השוכר את הפועל להשקות השדה מזה 🕯

השוכר את הפועל להשקות השדה והשוכר מלמד

מורי זהב

סימן של״ד סעיף א׳. ופסק הנהר כו׳. צ״ל זלאו נהרא רבה קאמר, דאל״כ הוה מכת מדינה וכל ההפסד על בעל הבית, וכמו שהוכחתי מדברי המרדכי (ב״מ מי שמ״ג) בסימן שכ״א (מעיף א׳ ד״ה והאן בענין גזירות המושל שלא ללמוד כו׳ ע״ש. וכן משמע ממ״ש כאן רמ״א ואם היה מכת מדינה כו׳. וסמ״ע חו<u>לק</u> כמ״ש בס״ק ב׳, וכבר הוכחתי בסימן שכ״א דליתיה לדבריו כמו שהבאתי מהגהת אשר״י [ב״מ פ״ו סי׳ ר], ואילו ראה אותה לא היה כותב כן:

ביאור הגר"א

מז. בפני כו׳. עיין ש״ך וסקמ״ח]: ו׳, מימרא דרצא בפרק ו׳ דבצא מציעא דף ע״ז ע״א האי מאן דאגר סימן שלד סעיף א׳ א. השובר כו׳ וכן בכל כו׳. הרא״ש וב״מ פ״ו סי׳ ג׳ן נפירום הגמ׳ שס וע״ז ע״אן:

פתחי תשובה

כאר הימכ

לו. שנים. נייל דלה דוקה נפני ני, אלה דנקט לשון השיים פייק דקדושין דף טייז עייה טור בלא מחילה. עיין באר היטב נסלייזן שכתב ואעייפ שכבר קיבל כו׳. ועיין בתשובת ושב הכהן סי׳ ע״ב שתמה על הש״ך [סקמ״ט] בזה, דבאמת מלשון רש״י בקדושין דף ט״ז וע״א ד״ה נימא ליהן משמע דזיל לחוד לא מהגי עד שיאמר ואין לי עליך כלום, וכן משמע ברמב״ם פ״ב מהלכות עבדים [הי״א] כו׳, ואף דבדברי הרשב״א [בתשובה ח״א סי׳ תתע״ג] והמרדכי [ב״מ סי׳ שמ״ו] ורבינו ירוחם [נתיב כ״ט ח״ג] לא נזכר שאמר

וכדכתבו התוס׳ שם, וה״ה אם א״ל כך בינו לבינו ומודה בכך הוי מחילה דלא איברי קהדי אלא לשיקרא, שוב מלאתי כן בהריצ"ש סי׳ חע"ו בשם המפרשים ע"ש. שם וש״ך סקמ״חן: לז. פטור. ואע״פ שכבר קיבל כל השכירות אינו לריך להחזיר כלום [ועמ״ש נקי׳ ר״ז ק״ק מ׳]. שם וש״ך סקמ״ט]:

כאר הגולה

סימן שלד סעיף א׳ ה. לשון הרמנ״ס נפרק ט׳ מהלכות שכירות דין

אגורי לדוולא וכו׳.

שאין לי עליך כלום, רק זיל לחוד מהני, י״ל דהיינו רק לענין השעבוד, כגון אם הוא דבר האבד דשוכר עליו, בהא ס״ל כיון שאמר לך מעמדי מחל לו השעבוד, אבל לענין ממון י״ל דבעינן דוקא לומר ואין לי עליך כלום כמ״ש רש״י והרמכ״ם. וצ״ל דהש״ך מפרש דברי הרשב״א והמרדכי ורבינו ירוחם דזיל לחוד מהני גם לענין ממון, מחמת שמוכח מהש״ס שם להדיא דהיכא שאין גופו קנוי פטור מהממון שמגיע להאדון. אבל לפע״ד לא מוכח מידי, די״ל שאני התם גבי עבר יריוצא בגרעון כסף בע״כ של האדון, וא״כ לענין מאי אמר לו זיל, ע״כ לפוטרו מהממון, אבל גבי פועל שיש להארון עליו שעבוד שצריך להשתעבד אם הוא דבר האבד, י״ל מה שא״ל לך היינו לפוטרו מהשעבוד, אבל מנלן לומר שפטור להחזיר לו השכירות שקיבל. ודוחק לומר דמיירי שאינו דבר האבד ולכן מהני לך מעמדי לחוד, כיון דיכול לחזור בלא״ה א״כ מה שאמר לך מעמדי ע״כ לפטור מהממון כמו זיל גבי עברי, דא״כ לא היה לו להש״ך לסתום אלא לפרש דבדבר האבד צריך להחזיר לו הממון שקיבל משום שי"ל מה שאמר לו לך, היינו שפוטרו מהשעבוד, בפרט שמקור דין זה שכתבו הרשב"א והמרדכי במלמד מיירי בדבר האבד, וגם דברי הרמ״א שכתב סתם מיהו בשאר פועל כו׳, משמע דומיא דמלמד דהוי דבר האבד, וא״כ דברי הש״ך קשים ביותר, וצ"ע למעשה, עכ"ד ע"ש: יו. אם אמר לו דרך כעס. עיין בתורת חיים ריש פרק גט פשוט וב"ב ק"ס ע"ב ר"ה אתראן שרחה דעה זו, ועיין בתשובת מהרי״ם מבריסק סי׳ ל״ח שכתב רכל קושיותיו לק״מ ע״ש, והזכרתיו בקצרה בפ״ת לאה״ע סימן קנ״ד בסדר הגט ס״ק מ״ג ע״ש. ועיין בתשובת חתם סופר חלק חו״מ סי׳ ק״ל בנידון אחד שהכניסוהו בחזקת הקהילה, ואח״כ נתקוטט עם המבוררים ואמרו דרך כעס שמוחלים לו, כתב שם וז"ל, ולא עוד אלא אפילו היו כל בני הקהילה באותו מעמד ואמרו לו כן דרך כעס אנו מוחלים לך, נמי לא היה מועיל לדעת רבינו ירוחם וַנחיב כ״ט ח״רן בשו״ע סוף סימן של״ג, ואפילו להתורת חיים ריש פרק גט פשוט שהקשה ע״ז ממה דאמרינן התם הני קפדי ומגרשי נשייהו, דמשמע מה שאדם עושה בכעסו מהני, מלבד כי בקל יש לדחות קושיתו כמובן, מ״מ גם הוא לא אמר אלא בעושה מעשה בפני ב"ד ועדים כדמוכח מלשונו שם, אבל הכא לא היה שם ב"ד ועדים כי כל הקהילה נוגעים הם ולכו"ע פטומי מילי בעלמא הם, ומכ"ש שלא היה באסיפת כל בני הקהילה רק איזה מהמבוררים שחרחר עמהם ריב והכעיטם, א״כ פשוט מאד שהרי הוא בחזקתו בקהילה כמו שהיה, ולא מיבעיא שאינם מחויבים להחזיר לו מה שנתן, אלא שצריך ליתן מה שנשאר חייב, ולא עוד, אלא כל מה שהוטל על הקהל מאז ועד עכשיו ומכאן והלאה עולים ומסים, הכל מחויב לשלם להם עד שישיג לעצמו פטורים מכל בני הקהילה שנפרד מהם ברצונם ורשותם, עכ״ל

: ש״ש

Harav Dov Kahan Shlit"a

גליון מהרש"א

קנין לפירומיו. ועיין בהלכות מכירה שם בכסף משנה דין ו׳, וי״ל דלה רלה לפרש מטעם חלר וכהרב המגיד ושם, משום דהוי כחלר השותפין ואין קונין זה מזה. ומשו"ה דייק הרמב"ם שם ולה כתב ואם היה ביתו של מוכר מושכר ללוקת, אלא דמיירי בהיו מונחים בבית אתר ושכרו הלוקה. ומיושבת ג"כ קושית ש"ך וסימון קל"ת סק"ה. אך באמת מוכח בב"מ י"א ועיא-בין ממעשה דרבן גמליאל וזקנים, דגם חלר מוכר המושכר ללוקם קנה, אם לא שנדחוק דאי הוי אמרינן דרבן גמליאל הקנה בתורת חצר, היינו כרב אסי בב״ב פ״ו ב׳ דתצר שותפין קונה, ולפי האמת הקנה רבן גמליאל בתורה אגב. ועיין בהגהת שו"ע ריש סימן ר׳ מבואר ג״כ דקונה. מיהו בהאי דרבן גמליאל יש לומר למ״ש שם רש״י ד״ה אינה ממון, דרבן גמליאל אפקר המעשר לגבייהו, א״כ אין כאן קנין זה מזה. עיין סימן שי״ב סעיף ט״ו ועיין בגליון שו״ע סימן זה סעיף ה׳ ובדיה ומלמדן.

ועיין בנ״מ עלה ס״ז ע״ב והלכתה לריך למיקני ביה. מיהו י״ל דשכירות הדם הוה רק מטעם הייד שנתחייב האדם, עיין בנמוקי יוסף בב״מ עלה צ״ד ע״א ודבי הרי־ףן ד״ה דבר הנקנה. מיהו לעיל סימן רכ״ז סעיף ל״ג מצואר דיש קנין בפועל. ואף לתומרא משכחת כגון שכבר עשה פעולמו ונשנחאנה הפועל. גם שם סעיף ל"ו דאף בקבלן מיקרי מכר לענין אונאה. עיין מוס׳ בב״מ נ״ו ע״ב ד״ה והאי, דשכירות לית ביה כלל משום מכר, ומ״מ גזירח הכתוב הוא לענין הונאה נולא נחתו לחילוק הנמוקי יוסף הנ"ל דמאי דמסקינן בע"ו ומיו עיאן דלאו מכר הוא, היינו לא כדקס"ד דמכר גמור הוא, אבל מ"מ מהלת הנין ישן, ומ"מ מסעיף ל״ג הנ״ל קשה. ומסוגיה דב״מ עלה ס״ז הנ״ל משמע כסברת הנמוקי יוסף מדבעי קנין. ועיין ברמב״ם פ״ג ממכירה דין ז׳ ובפ״ו משכירות דין ה׳ דחנר המושכר יכול לקנות להשוכר ווגם למשכיר, משמע כסברת הנמוקי יוסף, דזה יש לו עיקר השדה וגם השוכר יש לו

בינו לבינו ומודה בכך הוי מחילה דלא

איצרי סהדי אלא לשיקרא, כן נראה

לפע״ד [שוב מלאמי כן בריב״ש סי׳

(ע"ו גשם המפרשים ע"ש [קש״כ]:

ממ) פמור בלא מחילה. כלומר

ואע״ג שכבר קיבל כל השכירות א״ל

להחזיר כלום. כתב ב"י סוף סימן

של״ד וז״ל, כתב בהגהות מרדכי

דמליעה [סי׳ תנ״ח] בשם סמ״ג, מי

ששכר מלמד ע"י קנס חייב לשלם

הקנס אע״פ שלא הקנה, דדמי לאס

אוביר ולא אעביד [ב״מ ק״ר ע״א], ול״ע,

עכ״ל. ולא ידעתי למה הניח בל״ע

קצה

137 שפתי כהז

חשן משפט שלד הלכות שבירות פועלים

מאירת טינים

סימן שלד סעיף א' או פסידא דפועל ואין הבעל הבית נותן בבתייצוינו במשובת רמ״א סי׳ (י״ט) וכיז, *ובתשובת רשד״ם וחו״מז סי׳ לכ״ה ותט״ו דו בדום. פירוש, אפילו כפועל בעל אינו נותן לו, והטעם כתב הטור תשובות אות של היא מיקן מי האפט מול של אות אות מיקן מי האפט מול של אות איז (וגס מול"ס למלו את אין לי לל לל לל אי ההחיאוני היא מול"ט (מ"ל) (ח"בן סי' ל"ה (קש"ב): ב) מיהו יש חולקין כו'. (המובא בציונים אות איז (וגס מול"ם למלו את א מוסיאינו עד בדימ נסעיף בין הביח תשובת מהריים שבמרדמי פרק האומנין ותשובת לעולם לא יחחייב בעייה אאייכ הוא היה יודע והפועל לא היה יודע דהייל ע״פ כת״י הרשנ״ה סי׳ אלף (ה״ח) *כ״ח נשם

הרחצ"ד [המובאים בציונים אות ג׳ ד׳] התולקות, וכתב אח"כ, ובתרומת הדשן סי׳ שכ״ט פסק כדברי מהר״ם, אלא שמשמע שם שאם הקדים לו השכר אין לריך להחזיר לו וע"ש, עכ"ל ד"מ. ולא ירדתי לסוף דעתו, שהרי גם מהר״ם ס"ל התם להדיא דאם כבר היבל השכירות כולה א״ל להחזיר, רק שלריך להחזיר לו כפועל בטל מה שהבים פנוי לו לעשות בו מה שירלה, וכדברים האלו כתב ג"כ להדיה בתרומת הדשן שם דא״ל להסזיר לו מן השכר, רק כפועל בטל מחזיר לו ע״ש. מיהו כאן בהג״ה מכחיי יייל *דפסה דאייל להתזיר אפילו כפועל בטל כיון דהרשב״א חולה והמוזיא משהיא סקיב מתכירו עליו הראיה*. אכל כד״מ וכן בסמ״ע ס״ק ד׳ משמע להדיה שפסק כן מכה דברי תרומת הדשן, והוא תמוה, ואם צא לומר דאינו לריך להחזיר מה שקיבל מהשכירות כפי הזמן שאינו רוצה לדור עוד, אבל כפועל בטל מחזיר, לא היה לריך לפסוק כן מכח היש חולקין, דהא מהר״ם גופיה פסק להדיא שם דא״ל להחזיר אם

או אפילו שדרכו לפסוק והפועל יודע דרך יאו אפילו הנהר אפסידא דפועל ואין בעל הבית נותן לו כלום יאף על פי שגם בעל הבית יודע דרך הנהר אבל אם אין הפועל יורע דרך הנהר ובעל הבית יודע נותן לו שכרו כפועל בטל. הגה אאוכן צכל אונט שאירע לפועל צין ששניהס היו יודעין שדרך האונס לגא או ששניהן אינן יודעין הוי פסידא דפועל אבל אס בעל הבית יודע והפועל אינו יודע הוי פסידא דצעל הצית. בואס הוי מכת מדינה עיין לעיל סימן שכ״אי. י׳מי ששכר בית לדור בו ומת בתוך זמן השכירות אין לריך לשלם לו רק מה שדר בו "דבעל הבית הוי כפועל והוי ליה להתנות. בימיהו היש חולקין לכן

ציונים ומקורות סימן שלד b) טור סעיף נ׳. נ׳) סעיף א׳ בהג״ה, ראה איונים ומקורות סימן שלד b) טור סעיף נ׳. נ׳) סעיף א׳ בהג״ה, ראה סמ״ע סק״ב. ג) מרזכי פרק הלומנין ב״מ סי׳ שמ״ה צעס מהכ״ס דפוס פראג סמ״ע סק״ב. ג) מרדלי פרק האומנין ב״מ סי׳ שמ״ה סי׳ תתר״ב. ובציוני שס״ז הוסיפו: ומרומת הלשן סי׳ שכ״ט. ד״מ צ׳. ד) צ״י נסוף סימן שי״נ סעיף כ״ב נשם משונת רשנ״א⁷ ח״א מי׳ אנף וכ״ת ונשם מומ׳ פרק חוקת ב״ב נ״א ע״ב ד״ה במתנה, וכן משמע תשונת רשנ״ל ח״ו סי׳ רכ״ד שהניה הנ"י קימן של"ה סעיף ג׳. ד"מ נ׳.

להבעה"ב לגלות לו ולהתנות, אבל אם שניהן יודעין או שניהן אינן יודעין הפועל מפסיד, שהמוליה מהבירו עליו הראיה וידו על התחמונה. עכ״ל הטור: כן ואם היה מכת מדינה עיין לעיל פימן שכ״א. ומלליין מור״ס המראה מקום על קימן שכ״א ולא גם על סימן שכ״ב ששם מקור דיני מכת מדינה, נראה דלא בא כאן אלא לרמז על מה שכתב שם בסימן שכ״א סעיף א׳ דבמכת מדינה לפעמים יד הפועל על העליונה, וכמ״ש שם בשם מהר״ם ןהובא במרדכי ב״מ סי׳ שמ״גן לפסק כן במלמד, ועיין מה שכתבתי שם נסק״רן עליו דלענ״ד אין דעת מהר״ם במרדכי כן, ע"ם שהארכתי*: גן דבעל הבית משהיא סקיא הוי כפועל כו׳. פירוש, כמו דנפועל המרינן המוציה מחבירו עליו הרחיה ה"נ הבעה"ב הבא להוליא מבאי כחו

מכת״י הש״ך דהמת, והחולקין ס״ל שאני שכירות בתים דה"ל כמכר לו הבית כל אותה שנה. וכ״כ שם בתשובת הרשנ״ל והמובא בציונים אות ד׳ן הטעס נהדיה:

ביאור הגר"א

ב. ואם הוי כו׳. עיין מ״ש שם וסימן שב״א סק״זן: (ליקוט) ואם כו׳. ג. לשון הטור סעיף ג׳, וכפי פירושו שם גגמרא עניד דפסיק אי גני מחא עיין הגהת אשר"י ושם שי רין ד"ה וגם, ואם הביטול כוי (ע"כ): ג. מי כרי וכוי. וכן כמב הרב המגיד ושון שעיקר הפירוש אם הפועלים בני אותה דבעל הבית כו׳. ר״ל דהוא לוקה השמרות ולכן דינו כפועל דה״ל להמנות. העיר ויודעים מנהג הנהר וכו׳, ולא כמו שפירש הרמב״ם שם. ג. כן כמצ וכתב שם ובמרדכי המובא בציונים אות ג׳ן ולא דמי לספינה ושםן ע״ט א׳ הרא״ש ושם פ״ו טי׳ ג׳ן היכא דמרווייהו איבעו לאסוהי אדעטייהו פסידא דאמרינן אלא בספינה סחם ויין זה כוי, וכמיש מוס׳ שם בד״ה אלא כו׳ ומירן דפועלים, דהמוציא מחבירו עליו הראיה וידו על התחחונה דאיבעי ליה ריצ"ן כו׳, ומ״מ מה שדר בו חייב כמ״ש שם בחמור למת ליה אילו בעית כו׳. לאתנויי. ד. בשם הראב״ד, וביאר שם כיון ששכר שמעון הבית הרי הוא שם [במרדכי]: ד. מיהו כו׳. דשכירות ממכר הוא כמ״ש ושם] בפ״ד כ״ו כמכר גמור ונחחייב בדמים בין ידור בין לא ידור וכו׳, ואף על גב דקי״ל צי, ואמרינן דאין המשכיר יכול להוציאו במ״ע לעיל ריש סימן שי״ב: ה. לכן דישנה לשכירות ממחילה ועד סוף נעיין קדושיו מ״ח ע״אן, מכל מקום אין כר׳. כד״מ נסעיף ב׳ן כתב, ובתרומת הדשן נסיי שכ״טן פסק כמהר״מ, אלא שמשמע שם דמם הקדים השכר א"ל להמזיר לו. וזהו שכתב לכן כו׳. אבל

השוכר רשאי לנאת משם.

באר הגולה

במרדכי שם איתא להדיא כן, שכתג אם לא נתנה כל השכירות היורשין פטורין כוי. וכן נראה לפי מ"ש הרא"ש ושם פייו סיי ג׳ן דטעמא דהוי פסידא דפועלים משום המוליא מחבירו עליו הראיה, אלא דהרב סובר דטעמא משום דה"ל להתנות, וכמ"ש במרדכי שם, וכמ"ש למעלה וה"ל להמנות, ולכן לא חילק ברישה בדין דפועל באם נהן או לה, ואייכ אפילו נהן יהיר, וזהו שכתב לכן כוי, רייל הואיל הוא פלוגמא דרצוותה. ואין לומר דהרב נתכוין למייש בהשונה שם [במרדכי] דאם נמנה כל השכירות יש כח ביד היורשין להושיב בתוכה דכווחה, כמישן ושם צ"י ע"אן האי מאן כו' ושלים עבידתא בפלגא דיומא, ואם לא יחזיר ליורשיו כמה אדם רוצה ליקח פחות כשלא היתה דרה בו כמיש בפועל בטל, דבוה ודאי לא פליג הרשביא והובא בציונים אות דין וכמיש לעיל בסימן שטייז [סעיף אין. אכל במרומת הדשן שם ס"ל דמדינא כן הוא, וכן י"ל כונת מהר״מ, וכמ״ש בספינה שם ע״ט [ע״ב], ועיין מוס׳ שם ד״ה אי אחה כוי וי״ל כיון בנתו כוי:

באר הימב

סימן שלד סעיף אי א. אונס. עיין נחשונקין. עיין ש״ך נסק״בן עד גם מ״ש סימן שלד סעיף אי א. אונס. עיין נחשונת רמ״א סי (״ע) נכין, ונתשונת הב״י שדעת התוס׳ פרק חזקת הבתים דף נ״א ע״ב כהרשב״א, סתר רשד״ם ס׳ לל״ה ומט״ו ונמני״ע (מ״ל) [ח״בן ס׳ ל״ה. (ש״ך סק״אן: הב״ח שם. ועיין בתשובת פרח מטה אהרן ח״א סי׳ צ״ד שהביא בשם ב חולקין. וכתג הש״ך נסק״בן לענין דינל נ״ל כדעה הולשונה, דהל עיקר ולית מהר״ש הלוי [חו״מ מיי ל״ה] שהקשה על הב״ח בזה. ועיין בספר דברי היש מולמין הוא מכס דשכירוס ליומא ממכר הוא, והסוס׳ נצ״מ דף נ״ו ע״צ ופ״ק דע״ו דף ט"ו ע"א כתבו דלא אמרינן שכירות ליומא כו׳ אלא באונאה דרבי קרא ולא בשאר דוכתי, וכ״כ בתרומת הדשן סי׳ שי״ח ובהשובת מהרש״ל סי׳ מ״ג ע״ש. ועוד נ״ל,

דאפילו אי אמרינן שכירות ליומא ממכר הוא אין לריכים היורשים לשלם, דייא דלכל יומא ויומא ממכר הוא. ועוד, דאטו במכירה גופא כשיש אותם בדבר והוא בענין שהיה לו להמוכר להמנוח מי לא נהצטל המכר, וה"ע כיון דטעמא הוא דצעל הבית הוי כמו פועל והיה לו להתנוח צטל השכירות. מיהו אם כבר קיבל השכירות אין לריך להחזיר מטעם דכיון דנחן לו שכרו נמרלה שיהה שלי אפילי יארע אונם, וכמיש המוסי בציימ דף עייט ריש עייצ והפוסקים וצמרומת הדשן סיי שכייט, אלה דניימ שלריך להחויר לו כפועל בטל מה שהנית פנוי לו לעשות בו מה שירלה, עכ"ל:

חירושי רעק"א

סימן של״ד סעיף א׳. דרך הנהר פסידא רפועל. נ״כ, אס חזר בעה״ב ואח״כ אירע אונס צריך לשלם דכבר נתחייב להם. משובת רמ"א סי׳ נ׳: שם בהג"ה. דבעל הבית הוי כפועל והו״ל להתנות. נ״ב, עיין מ״ש המג״א באו״ח סימן קנ״ד ס״ק (כ״ו) וב״גן על משונת מנתם עזריה סי׳ ס״ר: שם. מיהו יש חולקים. נ״ב, וכן הוא בתשובת הגאונים סי׳ ר״ל,

ועיין בספר מתנה אפרים הלכות שכירות נטיי היו:

גליון מהרש"א

פתחי תשובה

משפט [סק״א] שכתב לישב קושיתו ודברי הב״ח נכונים ע״ש:

סימן שלד. סעיף א׳. פסידא רפועל. עיין ש״ך סימן שי״ה סק״נ. ואם כנר קינל הפועל כל השכירות, עיין תוס׳ בנ״מ דף ע״ט ריש ע״ב מובה בסמ״ע סימן שי״ה סק״ה ובש״ך כהן סק״נ.

כולל זכרון מיכל דנמ"ב

Harav Dov Kahan Shlit"a

ראה הערחוו בגליון הש״ך

סציף ב׳. שכרו להשקות שדהו ובא מטר בלילה. יראה לה שכרו למלאכה אחרת לשכירומו, יוכל הפועל למזור נו דהוי אידך המוציא, ועיין גליון סמ״ע סימן ש״ח נוסדג

ג. שינוי. לשון משונת מהרי"ל שם, ואם נפשך לומר שלא יחשב אונס כיון שלא היה מעיף בי ב. בחצי היום אינו נותן לו כוי. ניין בספר שער משפט (סקיא) שהביא כשם תשובת ראש יוסף למוהר״י אשקפה ז״ל, בראובן שנתן לשמעון עשרים ר״ט עבור שיתקן לו בגדים שלו עשרים חתיכות להוציא מהם הכתמים, וכאשר עשה שמעון חצי המלאכה חזר ראובן ואמר לשמעון אין לי בגדים ליתן לך עוד ורוצה שיחזיר לו עשרה ר״ט שנשאר בידו, ופסק שם שאם אין לו בגדים ליתן לו שלא יפסיד המעות שנתן לו כו׳. והוא ז״ל השיג עליו וכתב דפשוט דאם לא היה ראובן נותן לשמעון המעות מקודם, היה הרין שיכול לחזור בו כיון שאינו צריך להכגדים, דדמי לדינא דריש פרק האומנין וב״מ ע״ז ע״אן ובשו״ע כאן דאם אתא מיטרא בפלגא דיומא אינו צריך ליתן לו מותר השכירות, אבל כיון שנתן ראובן לשמעון המעות קודם, דמי לההוא דסימן שי״א סעיף ד׳ דאם אמר לו ספינה זו אני משכיר לך והשוכר אמר יין זה וטבעה בחצי הדרך, דאם נתן לו השכר א״צ להחזיר לו, וכ״כ הרמ״א סעיף א׳ לענין אם שכר בית ומת, דאם קיבל השכר כולו א״צ להחזיר לו, ויליף לה מהתם כמ״ש הסמ״ע [סק״ר], וה״נ כיון שראובן נתן כבר

בדיה אבל הראיש).

המעות אף שאין לו בגדים מפסיד כיון ששמעון מוכן לקיים תנאו וראובן אין לו בגדים, וזה פשוט וברור ע״ש:

גליון מהרש"א

בורח מעלמו אם לא שיבריתו אביו, נראה דהא ליחא כו׳, ע״ש. ובחשובת מהר״מ פדוואה סי׳ (כ״ו) נפ״ון משמע דדוקא כשהמיעוט ברמו, אבל אם הדבר חזק בר מיט שכולם ברתו הוי מכת מדינה, וכמ״ש בהגהת אשר״י פרק האומנין מא״ז דאם הביטול מחמח גזירה המושל בעיר ואי אפשר למלמדים ללמוד ה"ל מכח מדינה ונוחן לו כל שכרו [עיין לעיל ריש סימן שכ״ה בהג״ה]. ומשמע עוד שם דחף שהרוב ברחו לה הי מכת מדינה. ואין דבריו נ"ל בזה, דהא אמרינן בש"ס פרק המקבל דהיכא דאישתדוף רובא דבאגי הוי מכת מדינה, והוא מוסכם מכל הפוסקים, וכ״כ הטור בריש סימן שכ״ב, אלא נראה דנקט המושל דהוי מילחא ססיקא, משא״כ בחולי שהיו לריכין לראות אם הרוב הולים, אבל אה"ע אם ידוע שהרוב חולים או שהרוב ברחו מהעיר הוי מכח מדינה, כן נראה לפענ״ד. עיין בפסק מהר״מ מטיקטין במרדכי בתחילת נזיקין, במי שהשכיר בית לחבירו ונכנס בו ואח"כ נתהוה שינוי אויר ודבר בר מינן והוכרחו לברוח, ופסק דנריך השוכר לשלם לו. ודבריו ליע לדינה וע"ש. עיין בחשובת מהר"ם דפוק פראג מי׳ מל״ד, *ונתשונת ראנ״ח מי׳ נ״ג. ש״ך [סק״ג-ד]:

ובשביל שכירותו קלב עתו להשקות שדה של הפועל וצח תטר בענין שחין הפועל לריך

כאר הימכ

מאן דאגר אגורי לדוולא ואתא מיטרא וכו׳. הנ"ל דסעיף א׳, לפיכך אם שכרו להשקות כו׳:

שיאסעיף ב׳ ה. שם ובטורן סעיף ג׳, ושם (ב״מ ע״ז ע״אן מימרא דרגא האי סעיף ב׳ ו. שכרו כו׳. נגירסת הספרים וב״מ ע״ז ע״אן גליליא, וכתירוץ פיו, הרא השני של מוס׳ שס ד״ה ואתה כו׳: ז. וכן אם כו׳. טור נסעיף ג׳ן, וכ״ל בשיר מקיגן

הגהת אשר"י ושם פ״ו סי׳ ד׳ן, ונלמד מסעיף א׳, וכ״כ הטור נהדיא אחר דין שברח

פתחי תשובה

לציון זה ונראה שנשתרבב מורי זהב שמשתרב שמשתרב המציון באק הקו **הני כשאר אונס. וה״ה באחד שהיה משכיר בית לתבירו ונתהוה שינוי לומר דהא בבית גופא ליתא שום מכה, ועוא באורנוי יישיים. ביה המקוח שידוראם אויר בר מינן שצריכים הכל לברוח, נראה פשוט שההפסד של בעל ללמוד דבמרדכי פרק האומנין [ב״מ מי״ שמ״ג] *פסק דלא הוי מכת מדינה אולי צ״ל: בנאח״ט אויר בר מינן שצריכים הכל לברוח, נראה פשוט שההפסד של בעל ללמוד דבמרדכי פרק האומנין [ב״מ מי״ שמ״ג] *פסק דלא הוי מכת מדינה אולי צ״ל: בנאח״ט אויר בר מינן שצריכים הכל לברוח, נראה פשוט שההפסד של בעל ללמוד דבמרדכי פרק האומנין [ב״מ מי״ שמ״ג] *פסק דלא הוי מכת מדינה יש בנאח״ט אויר בר מינן שצריכים הכוב לברוח פרק האומנין סל מדיר ממ מדינה. מת חדיה ופי** המובא קהלן הוי כשאר אונס. וה״ה באחד שהיה משכיר בית לחבירו ונתהוה שינוי לומר דהא בבית גופא ליתא שום מכה, דהא בגזירות המושל שלא סקיד והאה

נתוס' וב״מ ע״ו ע״א ר״ה ואתא מיטראן:

פראוהן דאף שהרוב ברחו לא הוי מכח מדינה, שכתב שם וזיל, למה הניחה ההג"ה ענין חולי הנער אשר נתעסקה בו ובאה לדבר בגזירת המושל שהוא מכת מדינה, היה לה לומר אם החולי מכת מדינה שרבים הם החלו כמו בדבר או שאר חלאים המתרגשים בהשסנות העתים, אלא ודאי אין כונת ההג"ה על הרוב רק על הכלל כולם שכל המלמדים בטלים, ובחולי לא ימצאו דבר זה כו׳, עכ״ל. ואין דבריו נ״ל בזה לפענ״ד, דהא אמרינן בש״ם פרק המקבל [בימ קייה נייב] דהיכא דאישתדוף רוצא דגאגי הוי מכח מדינה, והוא מוסכם מכל הפוסקים, וכ״כ הטור לעיל ריש סימן שכ״צ, אלא נראה דנקט (ש"ס) ושםן המושל דהוי מילחא פסיקא, משא"כ בחולי שהיו לריכין לראות אם הרוב חולים, אבל אה"ל אם ידוע שהרוב חולים או שהרוב ברחו מהעיר הוי מכת מדינה, כן נראה לפענ"ד. [עיין בפסק מהר"מ מטיקטין במרדכי דפוס קראקא בתחילת נויקין, במי שהשכיר בית לחבירו ונכנס בו דייאאת כותהוה שינוי אויר ודבר בר מינן והוכרחו לברות, ופסק דלריך השוכר לשלם לו. ודבריו זיע לדינא ועיש. עיין בתשובת מהריים דפוס פראג סיי מל"ד. *עיין נתשונת ראניה (קשייכו]: סעיף ב׳ (הי) די שכרו להשקות. עיין נתשונת ר"א ן׳ חיים סי׳ נ״ג (קשייכו: ככת״י ליתא

במתנהן להרשב"ה, קתר הנ"ח שסן. מחמת המטר שירד עליהן, והבעה"צ היודע דרך שדהו ה"ל להתנות, וכ"כ ועוד נראה לי, דאפילו אי אמרינן שכירות ליומא ממכר הוא אין היורשים לריכין לשלם, די"ל דלכל יומא ויומא ממכר הוא. עוד י"ל, דאטו במכירה גופא כשיש אונס בדבר והוא בענין שה"ל להמוכר להתנות מי לא נתבטל

דף נ״ו ע״ב [ד״ה והאי] ופ״ק דע״ו דף ט"ו ע"ל [ר"ה והשתאן כתבו דלל אמרינן שכירות ליומא ממכר הוא אלא באונאה דרבי קרא ולא בשאר דוכתי, וכ״ה נתרומת הדשן סי׳ שי״ח ומהרש"ל בתשובה סי׳ מ״ג דלא אמרינן שכירות ליומא ממכר רק גני אונאה ולא בשאר מילי ע"ש [גם מ"ש הב"י ושםן שדעת התוס׳ פרק חוקת הנתים וב״בן לף (כ״ה) *נ״ה ע״כ וד״ה ע״פ כת״י

שפתי כהז

כמהר״ם, ואע״ג שננ״י קוף סימן שי״ב וסעיף כ״בן פסק כרשנ״א ולא שמצוארין דיניו לעיל סימן שי"א נשניף ד׳ן, ומשום דאינו דומה ממש כתב כמהר״ם, כבר סתר הצ״ח שם נסוף שניף כ׳ן דבריו, והוא, דעיקר ראית מור״ם דין זה גלשון ״כן נראה לי״: הן והוה פסידא דפועל או הרשנ״א הוא מכח דשכירות ליומא ממכר הוא, והמוס׳ פרק הזהג וב״מן

חשן משפט שלד הלכות שכירות פועלים דן אם קבל השכר כו׳. כן משמע מתרומת הדשן סי׳ שכ״ט [והביאו כבר קיבל השכירות, ע״ש וצ״ע. ולענין דינא נראה לי עיקר

רוס קבל השכר כולו אין צריך להחזיר כלום כן

נראה לי. "אם ברחו "מחמת שינוי אויר הוי כשאר

אונס הוהוי פסידה דפועל הו המלמד.

איישכרו להשקות שדהו ובא מטר בלילה 🖌

בענין שאינו צריך יאינו נותן לו כלום וכן אם

בא בחצי היום אינו נותן לו מחצי היום ואילך

מ"ל ומוהר"ם פדוולה פי׳ פ״ו, ד"מ (ד׳) ו׳.

ציונים ומקורות ה) תרומת הדשן סי׳ שנ״ט. ד״מ כ׳. ו) השונה מהרי״ל סיי

המכר, וה"נ כיון דטעמא הוא דגעל הצית הוי כמו פועל וה"ל להתנות גטל השכירות. מיהו אם כצר קיצל השכירות א"ל להחזיר מטעם דכיון דנתן לו שכרו נתרצה לו שיהיה שלו אפילו יארע אונס, וכמ״ש המוס׳ פרק האומנים וב״מן דף ע״ט ריש ע״ב וד״ה אי אתהן והפוסקים וחרומת הדשן סי׳ שכ״ט, אלא דנימ שלריך להחויר לו כפועל בטל מה שהבית פנוי לו לעשות בו מה שירלה ודוק: (ד) ב) מחמת שינוי כוי. בתשובת מהרייל שם [המובא בציונים אות רין, ואם נפשך לומר שלא יחשב אונס כיון שלא היה בורח מעצמו אם לא שיבריחו אביו, נראה דהא ליחא כו׳ ע״ש. ובחשובת מהר״מ פדאוה סי׳ פ״ו משמע דדוקא כשהמיעוט ברחו, אבל אם הדבר חוק בר מינן שכולם ברחו הוי מכח מדינה, וכמ״ש בהגהות אשר״י [פרק האומנין [סי ר] מאיז] לאם הביטול מחמת גזירות המושל בעיר ואי אפשר למלמדים ללמוד היל מכת מדינה ונותן לו כל שכרו. ומשמע עוד שם ובמהרים

הד"מ נסעיף בין] שכתב זה אדין אחר, והביא ראיה מדין ספינה זו ליין זה

מדמד. עיין מה שכתנתי נסוף סימן זה [סקי״ב]: סעיף ב׳ ון אינו נותן לו כלום. גם זה מטעם הנ"ל נסעיף אין, דרוב השדות שבעולם אם ירד עליהם הגשם א״ל להשקותן, נמלא דבע"ה ופועל שוים בידיעתו ואמרינן ביה המוציא מחבירו עליו הראיה אפילו אי לא הראה הבעה"ב השדה להפועל קודם לכן, משא״כ במניעת המטר הפירת שדהו שכתב מור"ם דינו אחר זה דחין רוב השדות נמנעות מלחפור

סוגיא דשכירת פועלים

מאירת עינים

מחמת הנגף פסק דלא הוי וכו׳

127

קצח מאירת עינים

חשן משפט שלד הלכות שכירות פועלים

זן אבל אם בא הנהר נותן כו׳. הא ללא מפליג גם נזה נין דרכו כו׳. 🐨 מפירוש רש״י [שם ריש דף ע״ו [ד״ה לא מיירא]] נראה עוד לבוא לאין דרכו לבוא או אם הפועלים מבני העיר או לא כמו שמחלק דצריך לשוכרן לשדה ידוע, דאל״כ יכול הפועל לומר לבעה״ב מן לי בסעיף א׳ בשכרו להשקום השדה מן הנהר ופסק הנהר, משום דסתם שדה אחר שראוי לחופרו, דמי יימר דאשדה זה שכרמני ע״ש, ובריש נהר עשוי לצוא דלכך עושין המריצין להוליך המים בכל השדה והבעה"צ סימן של"ה וסעיף אין כחבו הטור והמחבר דכמו שהרשות ביד

הוא היודע דרך שדהו ותריציו, משא״כ הפועלים דאע"פ שהן מההוא מתא אינן יודעין אם עשה בעה״ב חריליו לשדהו שיבוא דרך שם, אבל אם פומק הנהר או לא זה יודעין כל בני העיר, כ״כ התוס׳ פרק האומנין [דף ע״ז [ע״א]] דל״ה עניד דפסיק כו׳: הן דה"ל להודיעם. עיין מה שכתנתי לפני זה [סק״ו]: אן דאם ביקר הבעד הבית בו׳, פירוש, אפילו לא הראה השדה להפועלים בשעת שכירתו אותן, מ״מ כיון דהצעה״ב ראה שדהו ומלאו שהיה ראוי לתפור תו לא מיקרי גרם היזק לפועלים דמה היה לו לעשות, משח״כ כשלה רחה הוה שדהו קודם לכן, דה"ל להעלות על דעתו שמה הינו ראוי לחפור הותו מחמת לימותא דהקרקע ואיך שכר פועלים לחופרו, דנראה מדעתו שדעתו לשלם להם עכ״פ: ין למלאכה ידועה

כלום יואבל אם בא הנהר נותן להם כל שכרן מן השמים נסתייעו. הגה "שכר פועלים לחפור שדהו וצא מטר צלילה בענין שאינן יכולין לחפור 'אם לא ראו הפועלים הקרקע פסידא דצעל הצית הוא ^{חו}דהוי ליה להודיעם שלא יצאו. מייויש אומרים מידאם ביקר בעל הבית המלאכה מבערב וראה שצריכה פועלין פטור בכל ענין ועיין לעיל סימן של״ג סעיף א׳ וצ׳. ^טיש אומרים הא דאמרינן דאם אירע אונס הוי פסידא דפועלים היינו ששכרם יולמלאכה ידועה אבל אם שכרן קתם יכול לומר תן לי מלאכה אחרת כזו.

^טבמה דברים אמורים בפועל אבל מי 2 שפסק עם אריסו שאם ישקה שדה זו ארבע פעמים ביום יטול חצי הפירות וכל האריסים שהם משקים שני פעמים אינם נוטלים אלא רביע הפירות ובא המטר ולא

הפועל לומר מן לי מלאכה אחרת כזו, כן יש רשות ביד בעה״ב לשנותו למלאכה אחרת כזו אם כילה לו זה המלאכה, ע״ש: בעיף ג׳ יאו כשותף ואינו כפועל. הטעס מצואר, דבפועל לריך הבעה"ב לתת לו שכירותו אף אם לא יעשה השדה פירות כלל, משו״ה נמי משלמין כפי מלאכתו, משא״כ ארים דאם אין השדה עושה פירות אינו נותו לו הבע״ה שום דבר, משו״ה כשעושה פירות מקצל פירותיו כפי מה שהתנה עמו אפילו לא השקהו כלל, דמזלו גרם ומן השמים נסמייע: סעית ד' יבן פסידא דמלמד. כבר כתבתי בסימן של"ג וסקי"טו אני זה דנראה אם סוזר ומקצלו אורי צייר אובר״ם זה דנראה אם סוזר ומקצלו אורי צייר אתר שהגריא מתם ולא א״ל לנכות מימן זה, לו בשכרו, דלריך ליתן לו שכירותו טעיף היו :ביתשלם דומיא דפועל ע״ש

מאירת עינים

הוצרך לדלות ולהשקות נוטל 'הצי הפירות כמו שפסק עמו 'שהאריס 'א'כשותף ואינו כפועל. ד מי ששכר מלמד לבנו וחלה התלמיד אם אינו רגיל באותו חולי ('והוא הדין אס מת הנער) ואפילו אם רגיל והמלמד מהעיר ומכיר בו ^{יבו}פסידא דמלמד אבל אם רגיל בחולי ואיז המלמד מכיר בו כגוז

ציונים ומקורות ז) טור פעיף 6%. ה) שם בטור נשם נמניים פיים משבירות דין די. גם מרומת הדפן מי עכיט, דיית די. ז) מרומי נים פרק המומון ביים סיי שמייר. דיית הי.

ערך לחם

יודע דרך הנהר והפועל אינו יודע דשתי ליה, צריך לחייב בעל הבית. נסור ד׳ בראשו. השוכר מלמד לבנו ואמר לו שילך אצל לוי שינסהו אם יודע

אחד נדפס בספר האלפסי דפוס קראקי בזה דהשוכר צריך לשלם כל

כיאור הגר"א

כיון שלא הראס כו׳, ורש״י [שם] ע״ו א׳ ד״ה לא סיירא כו׳ (ע״כ):

סימן שלר סעיף כ׳ בסופו. מן השמים נפתייעו. לפי שבעהיב ללמדו, ואהייכ נודע שלא הלך אצל לוי לנסותו ולכן לא רצה בעל הבית לתת לו שכרו, אם עכשיו יודע, על בעל הבית להביא ראיה שלא היה אז יודע, סעיף ג׳ן. סעיף ג׳ בסופו. ואינו כפועל. וקבלן דינו כפועל. וביי סעיף די בשם ואם הביא עד אחד צריך המלמד לישבע שידע באותה שעה. וביי סוף הסינון הרב המגיד פיט משכירות היו בשם הרמבין בימ עיז עיא דיה ואתא מיטראן. סעיף בשם מודכי ביב סי תרכיאן. שם. באותו חולי כו'. או שמת התלמיד. ומרדכי ב״מ סי׳ שמ״ון.

מורי זהב

ודאי הוה מכת מדינה. ועוד, דעכ״פ הוה שם אונס על מכת דבר ח״ו, השכירות, וטעות הוא, ומביא שם ראיה מתשובת מיימון סי׳ קכ״ט, וכיון דהבעל הבית ושוכר שניהם לא ידעו הוה ההפסד על המוציא והמעיין שם ידאה שאין שום ראיה משם, הנראה לענ״ד כתבתי: סעיף שהוא הבעל הבית שהוא המשכיר, כל זה נ״ל פשוט. אלא שראיתי פסק די. פסידא דמלמד. עיין מה שכתבתי בסימן של״ג (ס״ר) [*סעיף ה׳ן אם ממיק תוזר ומקבלו סתם אחר שהבריא מה דינו:

באר הגולה

ח. (ליקוט) יש אומרים הא דאמרינן כו׳. עיין לח״ע שס קי׳ ג׳ ח״ע ו.שס נמימרא דרצא. ז. מסקנת הגמרא הא דלא קיירא לארעא ונוי ומימרא דרבא קוף דף (ע"ו) נע"ון, וכפירוע רע"י עם נראה שם ד״ה הא דםייראן עלא הוליך הפועלים שם. ח. רמצ״ם בפ״ט מהלכוח שכירוח דין ד׳, ומבואר

במה שכסבמי בסימן דלעיל סעיף א' ס"ק ג'. סעיף ג' ט. שם ברמב״ם ופ״ט משבירותן דין וי, וכמב הרב המגיד, ממעשה שבפרק מי שאחזו וגיטין דף ע״ד ע״בן נלמד דין הארים, ומצואר צהלכות נשם ל״ה ע״ב מדפי הרי״ףן. י. פסק כרצה שם נבגיטיון, וכדמפרש טעמא שם משום הרוחה והא לא אינטריכא ליה. כ. שם וברמביים, וכן כתבו התוס׳ שם ודיה רבהן לתרך מה שאמרו נפ״ו דנבא מליעא ריש דף ע״ו דאגר אגורי לדוולא ואחא מיטרא פסידא דפועלים. וכתב הרב המגיד דקבלן דינו כפועל, ושכן עיקר. סעיף ד׳ ל. טור סעיף ה׳ בשם ה״ר יואל הלוי, מההיא דרבא האי מאן דאגיר

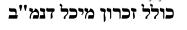
באר הימב

התרת כזו אם כילה מלאכמו, ע"ש. שם נסמיע סקייון: סעיף ג׳ ז. כשותף. הטעם מבואר, דבפועל זריך בעל הבית למת לו שכירותו אף אם לא יעשה השדה פירות כלל, משו"ה נמי משלם לו כפי מלאכחו, משא"כ ארים דאם אין השדה עושה פירום אינו נוטל כלוס, משו״ה כשעושה פירות נוטל כפי שהתנה עמו אפילו לא השקה כלל, דמולו גרס ומן הסמ״ע בסימן של״ג ס״ק כ׳, וגם כאן הדין כן ע״ש. ועיין לקמן סימן של״ו סעיף א׳ בהג"ה. נסמיע סקי"רן. ועיין בתשובת רמ"ח קי׳ נ׳ נשיך סקיהן:

סעיף בי ד. הנהר. הא דלא מפליג הכא בין ידעו הפועלים כו׳ כמ״ש בסעיף א׳, עיין וצרים סימן של״ה כחצו הטור והמחצר דגם לצעל הביח יש רשות לשנותו לפועל למלאכה מ"ש המוס' פרק המומנין דף ע"ו ע"מ ד"ה עביד דפסיק ע"ש. וסמיע סקייון: ה. וראה. פירוש, אפילו לא הראה השדה לפועלים (בשעת) ובשעהן ששכרן, מ״מ כיון דבעל הבית ראה שדהו שהיא ראויה לחפור תו לא מיקרי גרם היוק, דמה היה לו לעשות, משא״כ כשלא ראה שדהו קודם לכן, דה״ל להעלוח על דעתו שמא אינה ראויה לחפור מחמת ליסות הקרקע ואיך שכר פועלים לסופרה, ונראה מדעתו שהשנ לשלם להם עכ"פ. השמים נסמייע סקייאן: סעיף די ח. דמלמד. עיין מה שכחבתי גשם ו. ידועה. מפירוש רש״י נרחה עוד דלריך לשוכרן לשדה ידועה, כמ"ע וסק"טו: דאל״כ יכול הפועל לומר מן לי שדה אחרם שראויה לחפור, דמי יימר דאשדה זו שכרמני.

חירושי רעק"א

סעיף ד׳ בהג״ה. והוא הדין. נ״ב, זהו דלה כדעת הרשב״ה במשונה וחיו שי׳ רב״דן שהניה והטמיען סימן של״ה ס״ק ו׳:

Harav Dov Kahan Shlit"a

1

סוגיא דשכירת פועלים חשן משפט שלר-שלה הלכות שכירות פועלים

מאירת עינים

יגן פסידא דבעל הבית. עיין פרטי לין זה גרים סימן שאמר זה גהגהות מור״ס ז״ל: ידן ועיין לעיל סימן פ״א כו׳ מי שאומר הבירו בו׳. ע״ש שלא כתג שם מדין זה מידי גפירוש אלא מכללא נלמד, מדכתג שם גסעיף א׳ דדוקא אם הנטיח לחתנו שילמד כו׳ הוא דפטור, וכן בסעיף ז׳ דוקא אם המנה עם אחר בפני אבי הבן הוא דפטור, הא לאו הכי חייב זה השוכר לשלם לו למלמד ואינו יכול לומר משטה הייחי בך. ועיין מ״ש מור״ם עוד מדינים אלו בסימן של״ו סעיף א׳ בהג״ה:

> סימן שלה סעיף א' אן ויש אומרים דאם רוצה להומיף לו בשכרו כו׳. עדיפא מיניה כתנ מור״ם בסימן של״ג והוא מהמרדכי [המובא בציונים אות ב׳], לבעה"כ יכול כפועל אף אחר לחור שהתחיל לעשות לו מלאכה, אם הפועלים יכולים להשכיר נפשם במקום אחר אפילו למלאכה כבידה מזו ורולים להוסיף להן שם בשכרן כפי כבידות המלאכה, ע״ש בסעיף (ג׳) [ב׳] נהג״ה: בן אבל אם הראה אותה דו בו׳. בפרישה וסעיף אין כתבתי דנ״ל דהיינו דוקא כשלא שכרו לאותה מלאכה על יום אחד אלא א״ל סתם עשה עמי במלאכה זו, אבל אם שכרו על יום אחד, אע"ג דהראה לו אותה המלאכה, יכול אמרתי ודאי יש לך עוד מלאכה כיונא בזה במקום אחר לעשות בה כשתגמר מלאכה זו שהראימני:

שאינו מן העיר "יופסידא דבעל הבית ונותן לו סעיף ד' (וו) ה) דינין הרכה כל שכרו משלם. הגה יידכל לומדי תורה יותר נוח להן ללמוד מלילך בטל ועיין לקמן סימן של״ה." קלח דיני מלמד ביורה דעה סימן רמ״ה. וביו״ד סימן רמ״ח יסעיף ה׳ מדין אשה שהשכירה מלמד לבנה אם בעלה יוכל למחות. ידועיין לעיל

מדיני מלמד (כו׳). עיין נתשונת רמ"א סימן נ׳ [קש״כ]: סימן שלה סעיף א' א) השוכר את הפועל כו׳. עיין נתקונת רח״ן תיים סי' נ"ג [קש"כ]:

שפתי כהז

סימן פ״א סעיף א׳ וסעיף ז׳ מי שאמר לחצירו ללמוד עם גן חצירו אם חייג לשלם. ועיין לעיל סוף סימן רל״ו אם יש משום השגת גבול אצל מלמד. ועיין לעיל סימן של״ג׳ הידינין הרצה מדין מלמד.

סימו שלה

השוכר הפועל למלאכה סתם או למלאכה ירועה

ברו ג׳ משמים

א אילהשוכר את הפועל למלאכה ידועה ונשלמה בחצי היום אם יש לו הפועל לומר מדשכרת לי על יום אחד במלאכה כמותה או קלה ממנה עושה ואם אין לו נותן לו שכרו כפועל בטל. הגה אואס רולה ליקח מחצירו מלאכה כזו וליחן לפועל הרשות בידו. אויש אומרים ידאם היה להוסיף בשכרו לריך לעשות אפילו מלאכה כבדה מן הראשונה. יואם היה מהחופרים או עובדי אדמה וכיוצא בהם שדרכם לטרוח הרבה ואם לא יעשה

מלאכה יחלה נותז לו כל שכרו משלם ^זודוקא שלא הראה לו אותה מלאכה תחלה ^{בו}אבל אם הראה אותה לו וראה שלא היה בה מלאכת יום ולא התנה אינו נותן לו כלום לאחר ששלמה כמו שנתבאר בסימן שקודם זה^{נז} דכל

אי בהג״ה. יג) סעיף ב׳ ג׳ וה׳ בהג״ה. יג) סעיף ב׳ ג׳ וה׳ בהג״ה.

סימן שלה ל) מרדכי פרק הלומנין ב״מ סי׳ שמ״ז. ד״מ ל׳. ג) אם במרדכי נאם מוחר״ם בתשובה דפוס קרימונה סי׳ רצ״ב. ד״מ אם. ג) סעיף א׳. סימן של״ד ו) תוספת מהדורת באר הגולה.

ערך לחם

שניה כבדה מן הראשונה, הרשות ביד בעל הכית. וביי שם בשם המרזכי בים סיי שחיון, ועיין לעיל סימן של"ג ובערך לחביר בי דמשמע^{ים}יםיםן שלה סעיף אי. אם יש לו כוי. או לחבירו. ומדכי בימ סיי דפליני, ואפשר דשאני הכא שחלה התלמיד דהויא פסידא דמלמד, ושם

שם כסופו. שכרו משלם. וה״ה כשהיה שינוי אויר בעיר דהוי כהלה הלכו חמרים ולא הויא פסידא דידהו. עיין סימן רל״ז וסעיף בי ויויד סימון התלמיד. וביי סעיף ר בשם תשובת מהרייל מי מיאן. ואם אמר לו בעל הבית רמיה ומעיף הין דין המלמד. יש אומרים שאסור לאדם להשכיר עצמו תלמד נער אחר עד שיתרפא בני, אם אותו הנער אינו קשה בלימודו ליותר מג׳ שנים דנפיק ליה מתורת שכיר ועבר על כי לי בני ישראל יותר מהראשון הרשות בידו, ואם רוצה להומיף בשכרו מחמת שמלאכה 🛛 עבדים, ודוקא כשהוא עם בעל הבית בקבע וסמוך על שלחנו. וב־י 💵 בשם הגהת מרדכי ב״מ סי׳ תנ״ט-ת״טו.

שמ״ון. קדה ממנה עושה כו׳, ועיין ובערך לחםן סוף הסימן הקודם.

סימן של״ה סעיף א׳. למלאכה ידועה כו׳. פירוש, (שכיר׳) [שפירש] הוא

למלאכה ידועה דוקא רק שלא הראהו המלאכה, משו״ה כל שאין

נותן לו מלאכה אחרת כיוצא בה או קלה צריך לשלם כפועל בטל, משא״כ בהראהו המלאכה שיעשה ליום אחד, כיון ששניהם ידעו

המוציא מחבירו עליו הראיה. ובסמ״ע ס״ק ב׳ כתב דמיירי שלא

ביאור הנר"א

וליתיב כו׳ כי האמר כו׳, וכמ״ם ברים סימן של״ה וטעיף א׳ן:

סימן שלה סעיף א׳ א. ואם רוצה כו׳. וכן משמע נתוקפתה וב״מ

שם [פ״ר סי׳ ה׳] ד״ה וקש״ל מ״ש כו׳ י״ל כגון כו׳:

מורי זהב

רכל לומרי תורה כו׳. בתשובת רשב״א [ח״א] אלף (ק״צ) [קנ״ז] כתב בדין זה וז״ל, ולענין פרעון תלוי בראית בית הדין, שאם רואין פ רושב״א שמלמד זה הוא טורחו בלימודו הנאה לו (בישיבתו) [*כישיבתו] בטל, גותן לו שכרו משלם, ואם לאו נותן לו שכרו כפועל בטל מאותה מלאכה דבטיל מיניה. עכ״ל:

כאר הגולה

אגורי לדוולה ופסק נהרה וכוי, שם ובים נדי נדיאן, הגיהו הרחיש סעיף די ט. ונותן לו כוי דכל כו׳. ריל כמיש שם וביים עיאן אמחי בפסקיו ושם פ״ו סי׳ ג׳ז. מ. וביאר שם בשם ה״ר יואל הלוי שהבטלה גורם להם שכחה.

בימן שלה סעיף א׳ א. לשון הטור ומעיף א׳ן. מימרא דרבא האי פ״ז ה״גן שהבאתי בסימן של״ג מעיף צ׳ וסק״רן השוכר כו׳ ע״ש: ב. ויש מאן דאגר אגורי לענידתא וכו׳, בפרק ו׳ דבנא מציעא דף ע״א. אומרים כו׳. ע״ש בהג״ה (ובסק״ח): ג. ודוקא כו׳. וכ״כ בהגהות אשר״י ב. כן כתב הרא״ש שם בפסקיו נסי׳ ה׳ן, דאי בסתם יכול לשנוח ממלאכה קלה למלאכה כצידה, וכ״כ הרצ המגיד צפ״ט מהלכות שכירות

באר הימב

[ש״ך סק״א]: ב. אם הראה. נ״ל דהיינו דוקא כשלא שכרו לאותה מלאכה על יוס אחד אלא אייל סתם עשה עמי במלאכה זו, אבל אם שכרו על יום אחד, אעייג דהראה

דין ז׳ בשם הרמצ״ן ובית עיז עיזא דיה והאן והרשצ״א, שהרי אם היה רוצה היה מוסר להם קשה בבוקר, וכמ״ש המחבר בסוף הסעיף. ג לשון הרמצ״ם שם. וכתצ הרב המגיד, זה כתב בפירוש אכלוסי דמחווא הנזכר בגמרא שם. ד. טור סעיף א׳.

גליוז מהרש"א

סימן שלה טעיף אי א. להוסיף. עיין לעיל סימן של"ג סעיף ג׳ גהג"ה, סעיף ד׳ בהג"ה. ועיין לעיל סימן של"ג דינין הרבה מדין מלמר. אף גמקוס שיש ועיין מה שכתבתי שם ס"ק יי בשם הש"ך ושם סקייגן, ע"ש ובמשובת ראניית סיי נ"ג. הקנה שלא לעכב את של חבירו הבא לידו דרך פקדון ושאלה, מ"מ יוכל מלמד לעכב הספר בשניל שלירותו. סימן ע"ב בהגהת שו"ע סעיף י"ו.

כולל זכרון מיכל דגמ"ב

לו אותה המלאכה, יכול הפועל לומר מדשכרת אותי על יום אחד אמרמי ודאי יש לך עוד מלאכה כיונא בה נמקום אחר לעשות בה כשמגמר מלאכה וו שהראיתני. סמייע וסקייבן:

